

VPM
vereniging
promotie
mondhygiëne

Het 11e VPM-congres:
Een goede anamnese is het halve werk



PARODONTALE THERAPIE

méér dan gebitsreiniging alléén!

*Mondzorgkunde, Instituut Paramedische Studies, Faculteit Gezondheidszorg, HU
Dr. S.J. Fokkema, MSc*

▼ **Anamnese** - *definitie*

- ▼ terugroepen in het geheugen
- ▼ voorgeschiedenis van een ziekte
- ▼ vraaggesprek of interview
- ▼ basis voor therapeutische relatie behandelaar-patiënt
- ▼ moment van accurate dataverzameling
- ▼ noodzakelijk voor effectieve behandeling
- ▼ praktijksetting en attitude behandelaar kritiek
- ▼ cruciaal en bepalend moment

▼ **Anamnese** - *inhoud*

- ▼ **persoonsgegevens** (nm,lft,gesl,ras,burg.st,beroep,verw)
- ▼ **probleemstelling of klacht**
- ▼ **voorgeschiedenis huidige ziekte** (chronol.symp,gedrag,life events)
- ▼ **medische geschiedenis**
- ▼ **persoonlijke geschiedenis** (jeugd,educ,werk,just,relig,rel,sex)
- ▼ **persoonlijkheid en sociale patronen en gewoontes**
- ▼ **familiegeschiedenis**

▼ **Parodontitis** - *organische definitie*

- ▼ ontsteking of infectie van het parodontium
- ▼ veelal chronisch van aard soms acuut
- ▼ immuunpathologische reactie op bacteriekolonisatie (autodestr)
- ▼ systemische reacties op locale factoren
- ▼ geassocieerd met breed spectrum micro-organismen (menginf)
- ▼ paropathogenen resideren in biofilms
- ▼ niet-desquamierend tandoppervlak is uniek dilemma
- ▼ disbalans tussen gastheer en micro-organismen (loc, vatb)

▼ **Parodontitis** - *epidemiologische definitie*

- ▼ individuele variatie in vatbaarheid en expressie
- ▼ ruim 80% ontwikkelt chronische vorm (adulte)
- ▼ 15% ontwikkelt ernstige of agressieve vorm (postadolescente)
- ▼ ethnische afkomst speelt rol in juveniele vormen (NA)
- ▼ ernstige vormen in ouderen geassocieerd met ziekte
- ▼ bacteriële load belangrijker dan specifieke kolonisatie
- ▼ hogere incidentie bij laag sociaaleconomische status
- ▼ roken en diabetes mellitus belangrijke risicofactoren (obesitas)
- ▼ psychosociale stress verhoogt ernst (financ, werksatisf, type A)
- ▼ risico voor systemische ziekten (atheroscl, infarct, preclamp, diab)

- ▼ **Parodontitis** - *psychosociale definitie*
 - ▼ chronisch destructief gedrag
 - ▼ mondhygiënisch gedrag
 - ▼ rookgewoonte en alcoholmisbruik
 - ▼ voeding en leefgewoonten
 - ▼ stressmanagement en coping

- ▼ **Parodontitis** - *organische behandeling*
 - ▼ **reductie van micro-organismen**
 - ▼ *supragingivale plaquebeheersing*
 - ▼ *subgingivale destructie biofilm*
 - ▼ *+/- antiseptica of antibiotica*
 - ▼ *adequate nazorg*
 - ▼ **enige meest succesvolle therapie**

- ▼ **Parodontitis** - *psychosociale behandeling*
 - ▼ **reductie van micro-organismen**
 - ▼ *adequate zelfzorg (mondh, roken, voeding, stress)*
 - ▼ *adequate vaardigheden (techn, comm)*
 - ▼ *adequaat kennisniveau*

 - ▼ **enige meest succesvolle therapie**

- ✓ **Gezondheid** - *definitie (M.Hubert, B.M.J. 2011)*
 - ✓ **individueel vermogen**
 - ✓ *aanpassen aan veranderende situaties (elast)*
 - ✓ *weerstand aan sociale, fysieke en emotionele verstoringen (weerb)*
 - ✓ **evenwicht te handhaven**
 - ✓ **balans tussen belasting en belastbaarheid**

- ✓ **Parodontale gezondheid**
 - ✓ handhaven balans tussen microbiële belasting en immunologische weerstand

▼ **Gezondheid** - *holistische definitie (A.Vijverberg, 2008)*

- ▼ lichaam en geest onlosmakelijke eenheid
- ▼ balans tussen lichaam en geest (gedachtepatronen)
- ▼ gedachtepatronen werken in op emoties (gevoelssignalen)
- ▼ emoties ontstaan waar lichaam en verstand elkaar ontmoeten
- ▼ emoties spelen in op immuunsysteem en zelfgenezing
- ▼ balans = emoties en denkpatronen in harmonie (welzijn)
- ▼ omgevings- en maatschappelijke factoren spelen rol
- ▼ negatieve gevoelens dienen aan te zetten tot aanpakgedrag
- ▼ depressief, apathisch, agressief, haat, angst, paniek (stress)
- ▼ vermogen om zelf plaats in te nemen; in balans met jezelf

▼ **Parodontitis** - *behandeling*

- ▼ **reductie van micro-organismen**
- ▼ *supragingivale plaquebeheersing*
- ▼ *subgingivale destructie biofilm*
- ▼ *+/- antiseptica of antibiotica*
- ▼ *adequate nazorg*
- ▼ **enige meest succesvolle therapie**

▼ **Parodontale gezondheid**

- ▼ balans tussen microbiële belasting en immunologische weerstand
- ▼ balans tussen gedachtepatronen, gevoelens en gedrag
- ▼ gewenste gevoelens: teleurstelling, verdriet, boos, oneens zijn, spanning

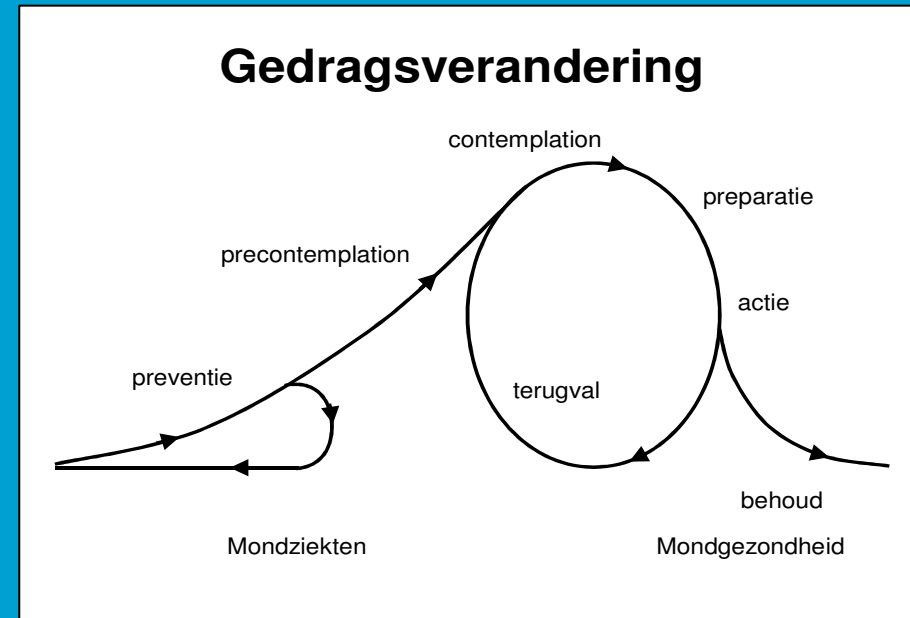
▼ Gedragsverandering

- ▼ verantwoordelijkheid hulpverlener
- ▼ bewustmaking gezondheidsrisico's (gedachtepatronen, emoties)
- ▼ coachen risicofactoren
- ▼ traditioneel dmv voorlichting en instructies
- ▼ vaak onbevredigende resultaten
- ▼ lage compliance (50% door verzuim of niet volgen instr)
- ▼ deskundige info leidt niet altijd tot attitude-/gedragverandering

▼ Gedragsverandering

- ▼ overtuiging gaat voorbij aan eigen visie patiënt
- ▼ *waarde mondgezondheid van patiënt zelf cruciaal*
- ▼ eenzijdige communicatie
- ▼ *overleg en bespreken motieven*
- ▼ verder dan diagnose, info en instructie
- ▼ *info, instructie en coachen of begeleiden*

- v *vergt tijd*
- v *inspanning*
- v *discipline*
- v *complex proces*
- v *dynamisch en circulair proces*



- v Fase 1 precontemplatie (onbewust van probleem)
- v Fase 2 contemplatie (openstaan, maar ambivalent)
- v Fase 3 preparatie (plan van aanpak)
- v Fase 4 actie
- v Fase 5 behoud (succesvoller bij intrinsieke motivatie)
- v Terugval begeleiding bij keuze mondgezondheid

▼ Motivational interviewing

- ▼ gewoontegedrag veranderen
- ▼ ambivalentie oplossen
- ▼ intrinsieke motivatie vergroten
- ▼ inzien belang en vertrouwen om te veranderen
- ▼ patiënt staat voorop en is zelf verantwoordelijk
- ▼ samenwerking op gelijkwaardige basis
- ▼ visie patiënt is uitgangspunt
- ▼ empathie tonen (warmte, aandacht, open, eerlijk, geen jargon, onbevooroordeeld)
- ▼ patiënt beslist wat, hoe en wanneer

▼ Motivational interviewing

- ▼ sturend dmv motiverende vragen
- ▼ wel willen maar niet doen (ambivalentie)
- ▼ op korte termijn geen voordeel bij gezond gedrag
- ▼ gezond gedrag moet inslijten (automatisme)
- ▼ versterken behoefte, wens of verlangen
- ▼ onvoorwaardelijke acceptatie patiënt
- ▼ patiënt lost zelf probleem op met deskundige begeleiding
- ▼ wat patiënt wil en kan veranderen
- ▼ ruimte geven aan patiënt vanuit eigen motivatie

- ✓ **Anamnese** - vooraf vaststellen fase van gedragsverandering
 - ✓ wat is concreet mondhygiënegedrag
 - ✓ wat zijn wensen tav mondgezondheid
 - ✓ wat wil patiënt tav mondgezondheid doen
 - ✓ overweegt patiënt zijn gedrag te veranderen
 - ✓ welke inspanning wil patiënt leveren
 - ✓ hoe te komen tot gewoontegedrag

aanpassen en uitbreiden van anamnese in opleidingen en beroepspraktijk

vooraf persoonlijke doelenlijst opstellen en stappenplan formuleren

▼ **Communicatie en attitude behandelaar**

- ▼ onvoorwaardelijke acceptatie attitude patiënt
- ▼ samenwerken op gelijkwaardig niveau
- ▼ ruimte eigen verantwoordelijkheid patiënt
- ▼ respect en begrip standpunt en keuzes patiënt
- ▼ richten op kennis, gevoelens en wensen patiënt
- ▼ vergroten zelfeffectiviteit
- ▼ positieve bekrachtiging wat patiënt wel kan
- ▼ hanteren van weerstand dwz voorkomen discussie
- ▼ afstemmen op proces gedragsverandering
- ▼ continuïteit en ondersteuning geven

- ✓ **Effecten Motivational Interviewing**
 - ✓ tijdsbesparing
 - ✓ energiebesparing
 - ✓ een grotere kans op resultaat
 - ✓ goede relaties
 - ✓ causale therapie ipv symptoombestrijding

▼ Opleiding Mondzorgkunde

- ▼ inzetten op preventie (preventiegestuurde mondzorg)
- ▼ inrichten onderwijs en kliniek
- ▼ gedragswetenschappen en ontwikkelingspsychologie
- ▼ voorlichtingskunde en pedagogiek
- ▼ gesprekstechnieken en motivational interviewing
- ▼ coachen van het zorgproces
- ▼ professionaliseren van docenten

Preventie is de weg; de weg is Preventie